

چالش‌های زنجیره ارزش زعفران ایران در بازارهای جهانی

علیرضا کرباسی^۱، حسین صحابی، سید حسین محمدزاده

^۱ استاد گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد؛ Arkarbasi2002@yahoo.com

^۲ استادیار گروه تولیدات گیاهی، دانشکده کشاورزی دانشگاه تربت حیدریه؛ Hsahabi1351@gmail.com

^۳ مدرس گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه تربت حیدریه؛ Hoshos_1540@yahoo.com

چکیده

زعفران به عنوان یکی از اقلام مهم تولیدی و صادراتی محصولات کشاورزی برای کشورهای تولیدکننده آن، نقش مهمی در آمد ارزی کشورها دارا می‌باشد. روند رو به رشد سهم تولید و صادرات زعفران از یک سو و ایجاد درآمد و اشتغال‌زایی برای روستائیان از سوی دیگر، لزوم توجه به این محصول را دو چندان می‌کند. اگرچه، سهم ایران از تولید زعفران بیش از ۹۰ درصد است، اما سهم آن از ارزش تجارت جهانی بازار این محصول کمتر از ۵ درصد است. این مسئله لزوم توجه به فرآیند زنجیره ارزش این محصول را بیش از پیش نمایان می‌کند. این پژوهش بر آن است تا به بررسی چالش‌های زنجیره ارزش زعفران در بازارهای صادراتی بپردازد. آمار و اطلاعات لازم از طریق مصاحبه حضوری با ۲۵ نفر از صادرکنندگان بخش خصوصی و کارشناسان بخش دولتی در استان خراسان رضوی به دست آمده است. نتایج مطالعه نشان داد عدم توانایی در قیمت‌گذاری زعفران در بازارهای خارجی، عدم توجه به مصارف مختلف زعفران متناسب با بازارهای هدف، شناخته نبودن برند ایرانی در بازارهای جهانی و سهم کم ایران از ارزش افزوده حاصل از فرآوری این محصول که همگی حلقه‌های مفقود زنجیره ارزش زعفران هستند، سبب کاهش سهم ایران از ارزش جهانی بازار زعفران شده است.

کلمات کلیدی: زعفران، زنجیره ارزش، تجارت جهانی.

مقدمه

در حال حاضر، ایران بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده زعفران در جهان است. اما علی‌رغم قدمت کشت زعفران روند افزایشی سطح زیر کشت و تولید این محصول در مقایسه با بسیاری از محصولات زراعی رایج در کشور، سهم کمتری از فناوری‌های نوین به آن اختصاص یافته و تولید آن عمدتاً بر دانش بومی متکی بوده است. از سوی دیگر، افزایش این روند تولید سبب افزایش میزان صادرات متناسب با آن نشده است. این مسئله روند روبه افول سهم ایران از تجارت جهانی زعفران را نشان می‌دهد. در زمینه صادرات زعفران، ایران با داشتن حدود ۹۵ درصد تولید جهانی زعفران، بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده کمی و کیفی این محصول در سطح جهان است، اما علی‌رغم این مطلب هنوز ایران به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده در سطح جهان شناخته شده نیست و از کشور اسپانیا به عنوان مرجع زعفران در جهان نام برده می‌شود. حجم صادراتی زعفران ایران در سال ۱۳۹۰ معادل ۱۲۶ تن و در سال ۱۳۹۵ به عدد ۱۶۰ تن رسیده است. هرچند حجم صادرات در این دوره افزایش یافته

^۱ - علیرضا کرباسی - Arkarbasi2002@yahoo.com